25.2.2016

EDUSKUNNAN LIIKENNE- JA VIESTINTÄVALIOKUNNALLE

Sähköposti: LiV@eduskunta.fi

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi verkkosisältöpalvelujen rajat ylittävän siirrettävyyden varmistamisesta sisämarkkinoilla (U 3/2016 vp)

Säveltäjäin Tekijänoikeustoimisto Teosto ry kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja esittää lausuntonaan seuraavaa.

1. Teoston pääviestit

- Verkkosisältöpalveluiden rajat ylittävän saatavuuden parantaminen on kannatettava päämäärä, mutta komission ehdottama asetus puuttuu voimakkaasti toimialan sopimusvapauteen pakottavuutensa ja takautuvan vaikutuksensa vuoksi.
- Asetuksen suhdetta muuhun lainsäädäntöön, esimerkiksi yhteishallinnointidirektiivin määräyksiin rajat ylittävästä musiikin tekijänoikeuksien lisensioinnista verkkokäyttöön, on selvennettävä.
- Asetuksella ei tule puuttua verkkosisältöpalveluiden tarjoajien tekijänoikeudellisen vastuun perusteisiin eikä oikeudenhaltijoiden ja palveluntarjoajien välisten lisensiointisopimusten ehtoihin, eikä kaventaa mahdollisuuksia tekijänoikeuden alueelliseen lisensiointiin ja siihen liittyviin maarajoituksiin.
- Asetuksen määritelmiä, etenkin tilapäisen oleskelun käsitettä, on syytä täsmentää tai vähintään kirjata perusteisiin niiden tulkintaa ohjaavia suuntaviivoja.
- Asetuksen voimaantulon siirtymäaikaa on pidennettävä vähintään 12 kuukauteen.

2. Yleisarvio ehdotuksesta

Teosto pitää ehdotuksen *päämäärää*, verkkosisältöpalveluiden rajat ylittävän saatavuuden parantamista, kannatettavana. Sen sijaan komission valitsema *keino*, asetuksen antaminen, on suoraviivainen ja radikaali erityisesti pakottavuutensa ja takautuvan vaikutuksensa vuoksi. Komissio on halunnut kiirehtiä markkinoiden kehitystä ja valinnut toimintatavakseen *voimakkaan puuttumisen* toimialan sopimusvapauteen. Tällainen menettely on hyvin poikkeuksellinen ja sellaisena sen tulee myös pysyä. Markkinaosapuolten toimintatapojen määräämisestä ja heidän neuvottelu- ja sopimusvapautensa kaventamisesta ei saa muodostua digitaalisten sisämarkkinoiden uutta ohjauskeinoa. Verkkosisältöpalveluiden siirrettävyyteen on jo syntynyt markkinaehtoisia ratkaisuja. Asetus ei saa johtaa niiden toimivuuden heikentymiseen.

3. Yksityiskohtaisia kommentteja

a. Suhde muuhun lainsäädäntöön

Asetuksen johdantolauseessa 7 viitataan oikeuksien sisältöä yhdenmukaistaviin direktiiveihin mutta ei oikeuksien yhteishallinnointia harmonisoivaan direktiiviin (2014/26/EU). Yksi sen päätavoitteista on järjestää musiikin tekijänoikeuksien lisensiointi rajat ylittäviin verkkopalveluihin erityisten lisensiointikeskusten eli ns. *hubien* kautta. Tästä johtuen sellaiset musiikin yhteishallinnointiorganisaatiot (ts. tekijänoikeusjärjestöt), jotka eivät täytä rajat ylittävän lisensioinnin edellytyksenä olevia korkeita suorituskykyvaatimuksia, voivat jatkossa lisensioida verkkopalveluita vain kansallisilla markkinoillaan. Asetus merkitsisi tämän rajauksen tosiasiallista *sivuuttamista* silloin, kun tilapäisesti toisessa jäsenvaltiossa oleskeleva kuluttaja on tilannut verkkosisältöpalvelun jäsenvaltiosta, jossa musiikin tekijänoikeudet on lisensioitu vain kansallisia markkinoita varten. Asetuksen perusteluissa tämä asetelma tulee todeta ja myös arvioida sen mahdollisia vaikutuksia sekä asetuksen että yhteishallinnointidirektiivin soveltamiseen.

Johdantolauseessa 20 todetaan, että asetuksessa tarkoitetun verkkosisältöpalvelun tarjonnan, saannin ja käytön olisi katsottava tapahtuvan *tilaajan* asuinjäsenvaltiossa. Johdantolauseen 21 mukaan tekijänoikeuden lisensioinnin kannalta tämä merkitsee, että tekijänoikeudellisesti *merkityksellisten toimien* olisi katsottava tapahtuvan tilaajien asuinjäsenvaltiossa. Edelleen todetaan, että palveluntarjoajien olisi katsottava toteuttavan tällaiset toimet niiden kyseisten *oikeudenhaltijoilta saatujen lupien* pohjalta, jotka koskevat näiden tilaajien asuinjäsenvaltiota. Asetuksella ei siis ole eikä sillä voi olla minkäänlaista soveltamis- tai tulkintavaikutusta siihen, millä perusteella *verkkosisältöpalvelun tarjoajan* tekijänoikeudellista vastuuasemaa arvioidaan. Asetuksen perusteluihin on kirjattava, ettei sillä puututa verkkosisältöpalveluiden tarjoajien tekijänoikeudellista vastuuta koskeviin perusteisiin tai tulkintoihin eikä oikeudenhaltijoiden ja palveluntarjoajien välisten lisensiointisopimusten ehtoihin.

b. Suhde sopimusjärjestelyihin

Valtioneuvoston kirjelmässä todetaan, että ehdotuksella voi olla vaikutusta tekijänoikeudellisten lisensiointimarkkinoiden toimivuuteen ja tariffien muodostumiseen. Kirjelmän mukaan näitä mahdollisia vaikutuksia on kuitenkin vaikea arvioida, eikä tähän liittyvää arviota myöskään esitetä komission omassa vaikutusarvioinnissa. Asetuksen johdantolauseen 22 mukaan sopimuslausekkeiden, joilla estetään tai rajoitetaan verkkosisältöpalveluiden rajat ylittävää siirrettävyyttä, olisi oltava *täytäntöönpanokelvottomia*. Tämä koskee myös oikeudenhaltijoiden ja palveluntarjoajien välisiä sopimusjärjestelyjä. Edellä sanottu tarkoittaa, että esimerkiksi Teoston ja erilaisten ulkomaisten yhteishallinnointiorganisaatioiden väliset edustussopimukset ja vastaavat järjestelyt *automaattisesti* rajoittuvat ilman, että Teosto voi mitenkään vaikuttaa asiaan. Asetuksen perusteluja olisi syytä täydentää esimerkiksi niin, että sen soveltamisen ei pitäisi johtaa kilpailun rajoittumiseen eikä vaikuttaa mahdollisuuksiin saada hallinnointiin alueellisia oikeuksia siksi, että oikeuksien siirronsaaja, kuten Teosto, joutuu omissa lisensiointijärjestelyissään verkkosisältöpalveluiden tarjoajien kanssa mukautumaan asetuksen pakottavaan vaikutukseen.

c. Maantieteelliset rajaukset

Eduskunnan sivistysvaliokunta antoi 24.6.2015 kannanoton komission tiedonannosta *Digitaalisten sisämarkkinoiden strategia* (COM(2015) 192 final), jossa valiokunta korosti maarajoitusten merkittävyyttä erityisesti AV-alalle alueellisesti ja kielellisesti pienillä markkina-alueilla, kuten Suomessa. Sivistysvaliokunta yhtyi valtioneuvoston kantaan, ettei ole perusteltua velvoittaa yrityksiä hankkimaan EU:n laajuisia jakeluoikeuksia, mikäli tähän ei ole kaupallista intressiä. Asetuksen perusteluihin on syytä kirjata maininta siitä, ettei asetus kavenna mahdollisuuksia tekijänoikeuden alueelliseen lisensiointiin ja siihen liittyviin maarajoituksiin.

d. Tilapäinen oleskelu

Ehdotuksen määritelmissä tai perusteluissa ei tarkemmin selosteta, mitä tilapäisellä oleskelulla tarkoitetaan eikä myöskään anneta mittapuita sen arvioimiseksi. Olisi suotavaa, että asetuksen perusteluissa vähintäänkin annettaisiin *suuntaviivoja* sille, onko sen soveltamisessa esimerkiksi lyhyt lomamatka rinnastettavissa vuosia kestävään työntekoon toisessa jäsenvaltiossa.

e. Varmistuskeinot

Johdantolauseen 23 mukaan oikeudenhaltijat voivat edellyttää, että palveluntarjoaja hyödyntää keinoja, joilla varmistetaan, että verkkosisältöpalvelu tarjotaan asetuksen mukaisesti. Perustelujen mukaan edellytettävien varmistuskeinojen on oltava *kohtuullisia* eivätkä ne saa mennä pidemmälle kuin mikä on tarpeen niiden tarkoituksen täyttämiseksi. Komission vaikutusarvioinnissa myönnetään, että sopimusjärjestelyihin liittyviä kustannuksia on vaikeaa arvioida, mutta sen mielestä ehdotus ei kuitenkaan edellytä sopimusten uudelleen neuvottelua. Varmistuskeinojen toteuttaminen voi kuitenkin aiheuttaa neuvottelutarvetta ja myös *kustannuksia* palveluntarjoajalle. Asetuksen perusteluissa on syytä mainita tämä mahdollisuus ja myös varmistaa, etteivät esimerkiksi mahdolliset varmistuskeinoista aiheutuvat kustannukset *itsessään* voi perustella väitettä, että edellytetyt keinot eivät olisi kohtuullisia.

f. Siirtymäaika

Asetuksen voimaantulolle esitetty kuuden kuukauden siirtymäaika vaikuttaa asian laajuus ja monimutkaisuus huomioiden hyvin lyhyeltä. Se tulisi pidentää vähintään 12 kuukauteen.

Helsingissä, helmikuun 25 päivänä 2016

Säveltäjäin Tekijänoikeustoimisto Teosto ry

Katri Sipilä
toimitusjohtaja

Martti Kivistö
johtaja, edunvalvonta ja tutkimus